

Preek 17-04-2016

Numeri 27,12-23 / Johannes 10,22-30

Gemeente van de Opgestane,

Deze zondag heeft een bepaalde plaats in het kerkelijk jaar en daarmee een bepaald karakter een bepaalde kleur. Dat karakter en die kleur zijn geen uitvinding van liturgische scherp-slijpers. Het is niet zo dat de liturgische kleur van morgen net zo goed groen had kunnen wezen en de aanduiding van de zondag net zo goed 15e zondag van 2016 had kunnen luiden. Nee, er is over nagedacht. Er zit veel wijsheid in het kerkelijk jaar, en in de combinaties van lezingen die we door heel dat kerkelijk jaar heen lezen.

Het is van morgen de vierde Paaszondag en de kleur is wit. Naam en kleur worden bepaald door het feest van opstanding en bevrijding. Dus daar zal het over moeten gaan, en niet alleen van morgen maar alle zondagen tot aan Pinksteren: opstanding en bevrijding. Hoe ben je dat, hoe ziet dat eruit: gemeente, gemeenschap, van de opgestane Heer? Gemeenschap bevrijd uit het land van de angst, om te wonen in beloofd land – hoe doe je dat, concreet? Dat leven aan de overkant van de doodsrivier, de Jordaan, dat leven uit de doop die we in de Paasnacht vernieuwd hebben - hoe doe je dat in de praktijk, hier, nu?

Wel daarover gaat het óók vandaag, deze 4e zondag van Pasen. En de roostermakers hebben voor deze zondag een heel bijzondere combinatie van lezingen bij elkaar gezocht.

Allereerst nemen ze ons mee naar de rand van het land van Gods belofte. Met Mozes gaan we de berg op en kijken we uit over dat nieuwe land dat voor ligt. Nieuw leven ligt voor ons, ligt ons letterlijk voor de voeten. De exodus, de uittocht, ligt achter ons. Uit het land van de angst en van de dood zijn we weg getrokken. En nu mogen we, willen we, leven!

Mozes zelf ondertussen zal het beloofde land niet ingaan. Maar dat volk, hoe moet het daar nu verder mee? Want de uittocht mag dan wel achter ons liggen... en Gods belofte haast tastbaar voor de voeten... het blijft ondertussen een visioen, een vergezicht, van bovenaf gezien. De werkelijkheid beneden is zo vaak anders. Zo vaak zo veel ingewikkelder. Visioenen zijn natuurlijk prachtig en uitermate troostrijk. Zonder visioen verwildert het volk, dat is één ding dat zeker is. Maar hoe leef je ondertussen in deze nog niet verlost wereld mét het visioen, uit het visioen, in het visioen? Juist dit visioen wil toch geen droom zijn, maar werkelijkheid?

Daar hoog op de berg laat Mozes zich geen knollen voor citroenen verkopen. Met holle woorden en luchtkastelen neemt hij geen genoegen. Daar, hoog op de berg, met het mooiste uitzicht van de wereld, laat hij zich niet verleiden tot dromen, maar blijft hij helemaal met beide voeten op de aarde:

Het gaat tegenvallen dat leven na Pasen, dat leven aan de overkant. Ga er maar van uit.

Even hoor ik in de uit Egypte gevluchte gemeenschap de vluchtelingengemeenschap van vandaag. Ze heeft nog niet eens Pasen gevierd. Er is nog familie achtergebleven in Syrië, Iran, Eritrea. Dus veel te vieren is er niet. En de grenzen van het toekomstland zitten nog op slot. Misschien mag je er naar binnen, misschien op den duur zelfs je hele gezin, maar beloofd land is het niet. Dat sterven en dat opstaan, die doods grens, die loopt dwars door de wereld en dwars door het leven.

En dan lezen we ook nog dat Mozes met zijn voorgeslacht verenigd wordt. Dat hij die altijd visioen en werkelijkheid bij elkaar wist te houden gaat sterven. En hoe moet het dan verder? Wie bepaalt de richting, zegt waar het naartoe moet? Wat zijn mensen – juist de mensen van het visioen – wat zijn zij meer dan schapen zonder herder?

Toen sprak Mozes tot de HEER: 'Moge de HEER, de God die aan al wat leeft de levensadem schenkt, dan iemand over het volk aanstellen die voor hen uitgaat en die voor hen ingaat, die hen doet uitgaan en die hen weer doet ingaan, zodat het volk van de HEER niet wordt als een kudde schapen zonder herder. De HEER zei tegen Mozes: 'Laat Jozua, de zoon van Nun, bij je komen...' Jozua, de enige die de uittocht én de intocht zal meemaken. Egypte én Kanaän. Vlucht en thuiskomst. Uittocht en intocht.

Het is overigens jammer dat precies die twee woorden – uittocht en intocht - in onze nieuwe vertaling wegvertaald zijn... In de lezing klonk 'leiden en de troepen aanvoeren' – maar eigenlijk staat daar dus 'uitgaan en ingaan', uittocht – exodus en intocht – steeds weer, omdat je steeds weer uit moet trekken uit zo veel dat mensen terug trekt, de slavernij in, het macht-spel in, de bezitsdrang in, en omdat je steeds weer in moet

trekken in dat land van vrijheid, van leven, van écht leven. Het is een keuze, en bedreigde keuze, voor elke dag opnieuw. En in die keuze hebben mensen leiding nodig, elke dag opnieuw. En vandaar dat beeld van die schapen zonder herder!!!

Jozua dus. De man van intocht en uittocht. Jehoshua... de Oudtestamentische naamgenoot van de Opgestane. Jezus, Jozua. Die naam betekent Bevrijder, Redder. Want het zal niet zo wezen dat we zijn als schapen zonder herder. Dat we dat hele Paasfeest voor niets gevierd hebben, omdat het daarna toch weer terug ging naar af, omdat we toch weer alles verloren. Dat kan niet zo wezen, dat zal niet zo wezen. Dat is de boodschap van deze vierde zondag na Pasen. Na Pasen is er geen weg terug!

“Mozes deed zoals de Heer hem geboden had: hij liet Jozua halen en plaatste hem voor Eleazar, de priester. Eleazar, Eliëzer: God helpt.”

Het zijn troostrijke verhalen. Dat God een redder en bevrijder aanstelt en dat God helpt. Dat we, niet terug kunnen achter Pasen, dat God zélf daar voor instaat. Maar met dat ik het zeg, besef ik ook hoe groot die woorden zijn. Makkelijk bijna. Ik snap die Judeeërs wel met hun vraag aan Jezus: tot wanneer houdt u ons in spanning? Als je de Christus bent zeg het vrijuit. De Naardense Bijbel vertaalt: tot wanneer laat U onze ziel bungelen? Als ú de Gezalfde bent, zegt het ons ronduit. Deze vraag van de Judeeërs ten aanzien van Jezus is de vraag van alle geloof dat zich geen knollen voor citroenen laat verkopen: bent u het? Bent u degene van wie gezegd wordt dat u het bent: bevrijder, redder, herder, toekomst, vrede, liefde, opstanding ... al die namen over god. Ben jij het, die weet van uittocht én intocht? Van dood, zo veel, zo vaak, zo hard... en van leven dat sterker is dan alle dood. Van leven voor ons, hier, nu? Van dat visioen dat geen droom is voor ooit, maar een weg om te gaan, vandaag... Bent u het, ben jij het? En wat bent u dan?

Ondertussen is het vast niet voor niets dat het Evangelieverhaal speelt op het feest van de tempelwijding. Op dat feest wordt gevierd dat er een paar honderd jaar eerder een einde kwam aan de periode waarin de tempel ontwijfd was. Ingenomen door de Syrische heerser Antiochus Epifanes had er in de tempel een groot beeld van de Griekse oppergod Zeus gestaan. Gelukkig was aan die periode een eind gekomen. Want in die tempel hoort geen beeld. Geen beeld van Zeus en ook geen beeld van de God van Abraham, Isaak en Jacob. Een tempel voor déze God hoort open te zijn, zo open als maar kan. Want deze God laat zich niet vastleggen in een beeld, een naam, een gedachte, en ook niet in een geloof. Welbeschouwd kennen we hem niet eens. Vier letters, dat is wat we weten over deze God – vier mededeklinkers – en we weten niet eens welke klinkers daar tussen moeten.

Maar het wordt gezegd, op deze vierde Paaszondag, dat Hij er is – hier, midden in dit leven, telkens weer - en dat mensen niet zijn als schapen zonder herder, ten dode opgeschreven. Maar dat ze zijn in zijn handen en dat geen macht, geen dood, nee niets, daar ook maar iets aan kan veranderen. En dat we het daarop mogen houden:

Dat hij ons in de dood nog kent
De dagen van ons leven
Ten dode opgeschreven
Ten eeuwig leven omgewend.
Schrift die mensentoekomst schrijft
Naam die trouw blijft

Amen